

Sygn. akt V CK 50/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSA Andrzej Struzik (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. S. i A. Z.

przeciwko E. K., M. K. i S. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2005 r., kasacji pozwanych od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2003 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację i zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powodów kwotę 1800 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2002 r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od pozwanych S. K., M. K. i E. K. solidarnie na rzecz powodów M. S. i A. Z. solidarnie kwotę 48.838 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. Zasądzona kwota stanowi skapitalizowane odsetki od zapłaconej przez pozwanych z opóźnieniem ceny opakowań blaszanych, które powodowie sprzedawali pozwany w ramach działalności przedsiębiorstwa.

Wyrokiem z dnia 17 września 2003 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanych od powyższego wyroku, oddalił zażalenie powodów na zawarte w wyroku orzeczenie o kosztach procesu oraz zasądził od pozwanych na rzecz powodów koszty postępowania apelacyjnego. Uznając zarzuty apelacji za bezzasadne Sąd Apelacyjny w szczególności nie uwzględnił zarzutu przedawnienia roszczenia, po raz pierwszy zgłoszonego w apelacji. Wskazując na rozbieżność w orzecznictwie odnośnie do stosowania do roszczenia o odsetki od zapłaconej z opóźnieniem ceny sprzedaży dokonywanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa dwuletniego terminu przedawnienia określonego przez przepis art. 554 k.c. Sąd Apelacyjny uznał za trafne stanowisko, iż do roszczenia o odsetki powołany przepis nie znajduje zastosowania, roszczenie to natomiast, jako dotyczące świadczenia okresowego, podlega trzyletniemu przedawnieniu wynikającemu z art. 118 k.c.

Od powyższego wyroku pozwani wnieśli kasację, w której zaskarżonemu wyrokowi zarzucili naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (art. 393¹ pkt 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 6 lutego 2005 r.), a mianowicie art. 118 i art. 554 k.c. przez przyjęcie, że roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie ceny wynikającej ze sprzedaży prowadzonej w zakresie działalności przedsiębiorstwa przedawniają się z upływem trzech lat. W konkluzji pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania. Uzasadniając przytoczoną podstawę kasacyjną pozwani zaprezentowali pogląd, iż przepis art. 554 k.c. znajduje zastosowanie także do roszczenia o zapłatę odsetek, gdyż materialne powiązanie i akcesoryjność odsetek decydują o terminie ich przedawnienia przewidzianym dla roszczenia głównego. Pozwani powołali się przy tym na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 17 czerwca 2003 r. sygn. akt III CZP 37/03.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznając kasację pozwanych zwrócić uwagę należy, iż stosownie do art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Z 2005 r. Nr 13, poz. 98) do jej rozpoznania stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego obowiązujące przed dniem 6 lutego 2005 r.

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i poglądach doktryny zarysowała się rozbieżność odnośnie do terminu przedawnienia roszczenia o odsetki za opóźnienie w zapłacie ceny sprzedaży dokonywanej w ramach działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy. W szczególności rozbieżność ta dotyczy zagadnienia, czy roszczenie o odsetki przedawnia się w takim terminie jak roszczenie główne, to jest w terminie dwuletnim wskazanym w art. 554 k.c., czy też, jako roszczenie o świadczenie okresowe, w terminie trzyletnim określonym w art. 118 k.c. Na rozbieżność tę zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjął za trafny drugi z wyżej wskazanych poglądów - dominujący w orzecznictwie i doktrynie. Przedstawiona w kasacji polemika z tym poglądem, oparta na stanowisku Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 17 czerwca 2003 r. sygn. III CZP 37/03 (opublikowanej w OSNC 2004/5/70) nie jest zasadna. Rozbieżność stanowisk w kwestii wyżej wskazanej spowodowała przedstawienie przez Sąd Najwyższy w sprawie sygn. V CK 445/03 zagadnienia prawnego składowi poszerzonemu, natomiast postępowanie w obecnie rozpoznawanej sprawie, na zgodny wniosek stron, do czasu podjęcia uchwały było zawieszona. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2005 r. sygn. III CZP 42/04 (opublikowanej w Biuletynie Sądu Najwyższego 2005/1/9) zajęto stanowisko, iż ustanowiony w art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe stosuje się do roszczeń o odsetki za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w terminie określonym w art. 554 k.c., z tym że roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się najpóźniej z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego. Uzasadniając tę uchwałę Sąd Najwyższy wskazał, że odsetki za opóźnienie traktować należy jako świadczenie okresowe w rozumieniu art. 118 k.c., a z upływem trzyletniego terminu przedawnienia, w tym przepisie ustanowionego, przedawniają się wszystkie roszczenia o odsetki za opóźnienie, zarówno wykazujące związek z prowadzeniem działalności gospodarczej, jak i związku takiego nie wykazujące. Wymieniony w art. 118 k.c. trzyletni termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe może być uchylony przez przepis szczególny jedynie wtedy, gdy treść takiego przepisu wyraźnie wskazuje, że przewidziany w nim termin dotyczy roszczeń okresowych. Powyższe stanowisko Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym tę sprawę w pełni podziela.

Teza wyżej powołanej uchwały nie rozwiązuje jednak w pełni problemu stojącego przed Sądem w niniejszej sprawie. W szczególności, w realiach niniejszej sprawy, odnieść się trzeba do drugiej części tezy powołanej uchwały siedmiu sędziów Sądu

Najwyższego wskazującej, że roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się najpóźniej z chwilą przedawnienia opóźnienia głównego. Podstawą orzeczenia w niniejszej sprawie jest stan faktyczny, w którym roszczenie o świadczenie główne wygasło na skutek jego zapłaty przed upływem terminu przedawnienia, a zatem nie doszło do przedawnienia roszczenia głównego, do którego znajdował zastosowanie dwuletni termin przedawnienia ustanowiony w art. 554 k.c. W konsekwencji rozstrzygnąć należy postawione w uzasadnieniu omawianej uchwały zagadnienie, czy wynikająca z końcowej części jej tezy, przytoczona wyżej reguła znajduje zastosowanie w takim przypadku. W omawianej uchwale Sąd Najwyższy za trafny uznał pogląd, iż przypadki takie spod przytoczonej reguły winny być wyłączone i wskazał, że przedawnienie się roszczeń ubocznych wraz z przedawnieniem roszczenia głównego przyjmuje się dlatego, żeby przy okazji sporów o roszczenia uboczne nie dochodziło do przekreślenia znaczenia przedawnienia roszczenia głównego, zaś w rozpatrywanym przypadku argument ten odpada. Na czoło wysuwa się nie upływ terminu przedawnienia roszczenia głównego, lecz następujące przed upływem tego terminu zdarzenie powodujące wygaśnięcie roszczenia głównego. Zdarzenie to potwierdza, że roszczenie główne istniało i tym samym daje podstawę do uznania, że pozostałe w mocy roszczenia uboczne uległy z chwilą tego zdarzenia niejako przekształceniu w roszczenia główne, a w związku z tym przedawnienie ich powinno być odtąd rozpatrywane całkowicie samodzielnie. Akceptując przedstawiony w uzasadnieniu powyższej uchwały tok rozumowania stwierdzić trzeba, że w przypadku, gdy roszczenie główne wygasło na skutek jego zapłaty przed upływem terminu przedawnienia, do przedawnienia roszczeń o odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia głównego stosuje się ustanowiony przez art. 118 k.c. dla roszczeń o świadczenia okresowe trzyletni termin przedawnienia także wtedy, gdy termin przedawnienia roszczenia głównego już upłynął.

Przedstawiony wyżej pogląd prowadzi do uznania, iż kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw i, stosownie do art. 393¹² k.p.c., podlega oddaleniu.

Na podstawie art. 393¹⁹ w zw. z art. 391 § 1, z art. 98 § 1 k.p.c. i z art. 105 § 2 k.p.c. zasądono od pozwanych solidarnie na rzecz powodów koszty zastępstwa procesowego przez pełnomocnika w postępowaniu kasacyjnym.